

Na cestě k duchovní zralosti

Bc. Zdeněk Kašpárek, esej ordinační práce, 6-2020

„To, po čem saháme, musí být silnější než to, co už máme.“

Oswald CHAMBERS¹

Na úvod něco o vystřízlivění

Ve svých osmnácti letech jsem se zamiloval. Do Ježíše a do církve. Jako teenager z ateistické učitelské rodiny jsem prožil opravdovou vnitřní revoluci, když jsem došel k závěru, že Bible má pravdu, osobně prožil, že Ježíš před dvěma tisíci lety zemřel na kříži (i) kvůli mně, a objevil doposud netušenou alternativní subkulturu evangelikálních křesťanů, kteří byli proměněni Bohem, milovali Jeho i sebe navzájem celým srdcem, byli stateční, obětaví, laskaví, přímí, trpěliví... prostě dokonalí. O několik měsíců později, kdy jsem trávil čas povinnou základní vojenskou službou, jsem se od přátel dozvěděl, že se tito dokonalí lidé rozhádali, vzájemně se pomlouvají a nezdraví se, když na ulici nestihnou včas přejít na protější chodník. Byl jsem zklamán a oklamán. Pochopil jsem, že církev je plná nedokonalých lidí a to, co se při prvním, druhém i třetím pohledu může jevit jako duchovní zralost a vyspělost, může být vlastně jen maska překrývající dětinské jednání a myšlení. Došel jsem k závěru, že jeden z mála opravdově věřících jsem já. Myslím to s Bohem opravdově, jsem připraven pro něj udělat cokoli a nádavkem rozumím téměř všemu, o čem v Bibli čtu. K svému velkému překvapení jsem si časem všiml, že z nepochopitelných důvodů se v mém okolí nacházejí lidé, kteří se pro změnu cítí být zklamáni mnou. Jak se to mohlo stát?

„Duchovní zralost“ – termín do (církevní) pralice

Obávám se, že přesný obsah termínu „zralost“ je a bude sporným momentem mezilidské komunikace. Vyplývá to už z určitého předporozumění daného způsobem, jak každého z nás formovala rodina, společnost, náboženství či příslušná vzdělávací instituce. Stačí si vzpomenout třeba na zlatou rodičovskou radu hašteřícím se potomkům: „Moudřejší ustoupí!“ Lze na ní postavit veškerá svá rozhodování a vztahy. Pravděpodobně to však bude znamenat rezignaci na postup směrem dopředu a smíření se s trvalým přebýváním v době kamenné.

Vzpomínám si na svůj dialog s jistým kolegou – aktivním budhistou – na jedné ze služebních cest na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Když jsem si náš rozhovor, který jsem ze

---

¹ CHAMBERS, Oswald. *To nejlepší pro jeho slávu*. Nadace Mezinárodní potřeby a ROSA, 1997. ISBN 80-900850-5-9.

svého pohledu považoval za evangelizační (jak jinak), zpětně promítl, byl jsem vděčný, že neměl žádné svědky. Všeobjímající, tolerantní a trpělivá komunikace kolegy velmi výrazně kontrastovala s mým neústupným přesvědčením, že záchrana člověka spočívá jen a pouze v obrácení se ke Kristu. Kdo z nás dvou by byl případnými posluchači považován za zralejšího? A podle jakého měřítko?

Otazníky vzbuzuje i Lukášem zaznamenaný spor mezi Pavlem a Barnabášem ohledně další spolupráce s Janem Markem.² Pavlovo odmítnutí toho, kdo ve službě už jednou selhal, se jeví jako poněkud trucovité. Barnabášova podaná ruka mnohem lépe odpovídá našemu současnému pojetí zdravých vztahů a spolupráce v církvi. Byl Barnabáš duchovně zralejší než Pavel? A proč Písmo církvi dále před oči staví jak vzor Pavla a Barnabáše poněkud opomíjí?

Chápání duchovní zralosti je mezi křesťany vědomě či nevědomě formováno řadou vlivů. Tak třeba sborový étos, tradice či liturgie. Je velmi snadné uvěřit, že právě u nás jde o ideální a nezměnitelný výsledek mnohaletého pozitivního duchovního vývoje sboru a ovoce upřímných modliteb „otců zakladatelů“, za který musí být do smrti vděčné všechny zastoupené generace. Kdo to vidí jinak a místo dvouminutového ztišení před začátkem bohoslužby obtěžuje jásavým hlukem, ještě dostatečně nevyzrál – ale MY už přece víme...

Obdobně funguje také „vedení“ Duchem svatým. Když při chválách zvedám ruce, všichni, kteří jsou schopní Božího Ducha správně vnímat (jako já), to musí zákonitě dělat obdobně. A naopak. Pokud se Franta rukama natahuje k Pánu, zatímco já zrovna klečím na kolenou, měl bych se za něj modlit, aby dozrál do (mé) hloubky pokory a ztišení před Boží tváří.

Vděčným zdrojem odlišného chápání toho, co je, a co není zralost, je rovněž teologické přesvědčení: „Každý, kdo opravdově, poctivě a s modlitbou čte Janovo Zjevení, jasně vidí, že...“. Jak napsal Oswald Chambers, „*Trvá to dlouho, než nás Bůh vysvobodí z představy, že lidé, kteří s námi ve všem nesouhlasí, se musí mýlit.*“³

Specifickou oblastí považovanou za měřítko duchovní zralosti je pak osobní angažovanost ve sborových službách. Je ale zralejší ten, kdo ke každé potřebě sboru řekne „ano“ a jde udělat cokoli, co je třeba, nebo ten, s kým je naopak obtížné pohnout z místa, protože se nechce po hlavě pouštět do věcí, do kterých neprožil Boží povolání? Je projevem zralosti odvaha pustit se do nových projektů, riskovat nezdar či přijít s alternativním viděním věci, nebo shovívavý pohled dlouholetých členů sboru na naivně evangelizační aktivity mládeže? Jak odlišit

---

2 Sk 15,36nn

3 CHAMBERS, Oswald. *To nejlepší pro jeho slávu*. Nadace Mezinárodní potřeby a ROSA, 1997. ISBN 80-900850-5-9.

duchovní zralost od prachsprosté pohodlnosti, neochoty dělat si „zbytečné“ problémy a tendence obkládat se neotřesitelnými jistotami, či naopak od ohrožujícího nadšenectví?

Paralela se zralostí duševní

Asi každý z nás má, či v budoucnu udělá, negativní zkušenost s lidmi, jejichž věk napovídá, že by mělo jít o myšlenkově, hodnotově a emočně vyžralé osobnosti, ale kupodivu tomu tak není. Jejich způsob života, přístup k řešení problémů a úroveň komunikace je evidentně na pubertální (případně prepubertální) úrovni. Nezanedali „dětinských věcí“⁴. Pokud příčinou není vrozená porucha intelektu či získané duševní onemocnění, dá se předpokládat, že takoví lidé zkrátka svá léta a v nich se nacházejí příležitosti jaksí nevyužili k odpovídajícímu duševnímu vyžrání. Jak konstatuje Jób, „zralost u nich přišla vniveč“⁵.

Domnívám se, že se zralostí duchovní je to obdobné. Jaksí apriori se předpokládá, že dlouholetý člen sboru, zvláště pokud vyrůstal v křesťanské rodině a navíc řadu let zastával v církvi určitou službu či úřad, MUSÍ být duchovně zralejší než osoba obrácená ze světa s podstatně kratší a chudší církevní kariérou. Zdá se mi, že Bible to vidí poněkud jinak. Podíváme-li se do Pavlových listů psaných mladému Timoteovi, vidíme, že jej považoval za osobnost duchovně vyžralou a schopnou být následováníhodným vzorem i pro osoby věkem, a pravděpodobně i věkem duchovním, podstatně starší⁶. Pro staré bardy mající za sebou mnohaleté zkušenosti z života v „předkristovské“ židovské komunitě a připojené k novozákonní církvi ještě před Timoteem mohl být docela trnem v oku.

Mám za to, že ve skutečnosti duchovní zralost nezávisí ani tak na počtu let strávených v církvi, jako spíše na míře, resp. efektivitě využití příležitostí ke změně, které se během této doby naskytly.

Duchovní zralost, nebo biologická přirozenost?

Protože mně samému už bylo před pár lety padesát a rychlými kroky se blížím do oficiálně seniorské věkové kategorie 55+, snad mě nikdo nebude pro následující slova považovat za zaujatého: Jisté nebezpečí pro církve vnímám v tom, že je snadné za projevy duchovní zralosti zaměnit přirozené projevy biologického stárnutí. Sám na sobě vnímám kontinuální pokles ochoty riskovat, podstupovat konflikty, stát si pevně za svým či třeba pouštět se do věcí

---

4 1K 13,11

5 Jb 30,2

6 1Tm 4,12

nových a nevyzkoušených. Mimo to u sebe pozoruji také jisté sentimentální tendence, touhu vrátit čas proti směru jeho utíkání a stále častější také potřebu mít své jistoty a klid. Je velmi lákavé tyto projevy označit za duchovní dozrávání a dávat sebe či sobě podobné těm mladším za příklad. Jsou to ovšem normální psychické projevy související s biologickým stárnutím, tedy např. hormonálními změnami. Mohou být užitečné a prospěšné, ale v jiných situacích zrovna také ohrožující a brzdicí Boží dílo.

Tak co to tedy duchovní zralost vlastně je?

Pro vyjádření zralosti, dokonalosti či dospělosti používané hebrejské „kelach“, stejně jako řecké výrazy „teleios“, „teleiotes“, značí kompletnost, dokončenost. Velmi dobře tento stav vystihuje příměr „jako navršený stoh obilí ve svůj čas“⁷. Tedy být na konci vymezeného, určeného času takový, jak lze za daných podmínek oprávněně očekávat. Duchovní zralost tedy znamená dosáhnout jistého, předem známého cíle, ke kterému se nás Hospodin pomocí různých životních peripetií snaží dovést. Co takovým cílem je?

Jako žádoucí, byť mírně řečeno neskromný, se mi jeví cíl v podobě stavu osobnosti odrážejícího charakter samotného Boha: „Buďte svatí, neboť já jsem svatý“⁸. V kontextu novosmluvního vztahu jde o napodobování Krista.⁹ Jak píše Billy Graham¹⁰: „*Boží vůlí pro náš život je, abychom byli stále více podobní Ježíši Kristu. (...) Od věčnosti je Božím plánem, abychom ‚přijali podobu jeho Syna‘, (...) To je duchovní zralost: stávat se stále podobnějšími Kristu v lásce, radosti, pokoji, trpělivosti, laskavosti, dobrotě, věrnosti, tichosti a sebeovládání (Galatským 5,22-23).*“

Nutno říci, že podobnost s Kristem ovšem nemůže spočívat jen v nesení výše uvedených atributů ovoce Ducha. Tentýž Ježíš měl i vlastnosti jiné, na první pohled poněkud protichůdné. Byl zcela neústupný ve věcech Božího království, schopný jadrně ohodnotit náboženské pokrytectví či scestné rady svého okolí, patřičně „uzemnit“ i své nejbližší a dokonce udělat „kůlničku na dříví“ z chrámové tržnice. Nejde o jiného Ježíše.

---

7 Jb 5,26

8 1P 1,16; Lv 11,44

9 1K 11,1; Ef 4,12-15

10 GRAHAM, Billy. *Když je domov na dohled. O životě, víře a dobrém konci*. 2. vydání. Bratislava: CREATIVPRESS, 2015. ISBN 978-80-7131-080-8.

Na závěr něco o turistice

Směřování k duchovní zralosti je cestou, která vyžaduje jisté úsilí a ochotu opouštět charakter, znalosti a dovednosti spojené s duchovním „mládím“ ve prospěch dozrávání¹¹ do podoby Krista. V Listu Filipským Pavel naznačuje¹², že ať se na naší duchovní cestě nacházíme kdekoliv, cíl v podobě „dospělosti“ je vždycky ještě někde před námi. Aby to ale nebylo tak jednoduché, hned z další jeho věty¹³ to vypadá, že duchovní zralost je naopak něco reálně zakusitelného již nyní. Obdobně se jeví i výroky v Listu Židům¹⁴ či Jakubově¹⁵. Jde tedy o nikdy nekončící proces, nebo již v pozemském životě dosažitelný cíl? Je Kristův charakter pro nás tak nedostižný, že jsme schopni se k němu přibližovat jen na vzdálenost měřitelnou spíše světelnými roky než kilometry, nebo jde naopak o dědictví, do kterého nás reálně může Boží Duch uvést již během pozemského života?

Zkusme na to jít „odjinud“. Domnívám se, že k duchovní zralosti náleží i poznání, že s časem přibývá spíše věcí, kterým nerozumíme, než těch, kterým rozumíme. Zatímco na začátku cesty za Ježíšem je člověku nezřídka jasné úplně všechno, od řady teologických otázek až po jediné správné způsoby řešení pastoračních problémů, postupně přibývá zjištění, že porozumění lidem (včetně sobě samému), církvi a natož Bohu, zůstává do značné míry hádankou a na rozřešení řady našich otázek si prostě musíme počkat až do setkání se Stvořitelem všeho „tváří v tvář“¹⁶. Myslím, že do této kategorie „nejasna“ bychom měli zařadit také otázku duchovní zralosti a její dosažitelnosti. Už třeba jen z toho důvodu, že nikdo nevíme, co je ještě před námi – vrátíme-li se k příměru uvedeném v knize Jób o ve správný čas navršeném stohu obilí, musíme konstatovat, že vzhledem k nejasnému určení našeho času nelze spolehlivě určit ani to, zda je náš stoh už dostatečně vysoký. Takže prostě jen běžme dopředu. Na rozdíl od turistických vycházek, kdy nám cíl zůstává po většinu cesty zpravidla skrytý a musíme spoléhat na turistické značení, v tomto případě bychom se neměli zaměřit ani tak na cestu, jako přímo na Ježíše. A nechme na Něm, aby posoudil, jak se nám cesta daří, s vědomím, že vzdálenost kýženého cíle nebývá nutně nepřímo úměrná počtu našich duchovních let, ale spíš tomu, jak moc Ho bereme vážně.

---

11 Žd 6,1nn

12 Fp 3,12nn

13 Fp 3,15

14 Žd 5,14

15 Jk 1,4

16 1K 13;12